

A polgári társadalom kibontakozása és válsága

Kétségtelen azonban, hogy az osztrák birodalomban újjászülető neoabszolutizmus maga döntötte el, hogy a forradalom követeléseiből mit vesz figyelembe, mennyire és milyen módon.

A korábbi társadalmi berendezkedés legalapvetőbb, meghatározó viszonyát, a földesúr-jobbágy kölcsönös függőségét, már tovább nem lehetett fenntartani. Ez az uralkodó osztály tagjai előtt is kétségtelen volt.

A kétségtelen kérdés tehát az volt, miként szabadítsák fel a jobbágyokat „felülről”, a hatalom elrendezése szerint és nem a forradalom útján és módján. Ez az eljárás közvetlenül érintette Csömör népét.

A katonailag levert forradalom és szabadságharc után a politikai, államrendi kiegyezés 1867-ben jött létre. Ez a kiegyezés megnyitotta a magyar társadalom előtt a polgári berendezkedés felé vezető utat.

Megkezdődött vidéken is a társadalom szerkezetének az átalakulása, átalakítása. Általában nőtt az iparból és szolgáltatásokból élők

arány száma és fogyott a mezőgazdaságból élők.

A közlekedés korábban soha nem látott fejlődésnek indult. A gőzüzemű és villamos vasutak sora épült a Kárpát-medencében több tízezer kilométer hosszúságban. Ez a közlekedés döntő hatással volt az áruforgalomra és az eszmék forgalmára is. Különösen megnőtt a mezőgazdasági termények forgalmának a lehetősége.

Ugyanakkor elindult a modern Budapest, a világvárossá növekvő magyar főváros azon az úton, amelyen nagyon gyorsan az elmaradottságból az európai országok fővárosainak a sorába emelkedett. Önmagában már ez a folyamat jótékony (és olykor kártékony) hatással volt nemcsak az ország egészére, de különösen a Budapestet mintegy 30-40 kilométer sugarú körben körülvevő vidékre. Ez is közvetlenül érintett Csömör népét.

A főváros gyors felduzzadása már viszonylag korán kitermelte azokat a jelenségeket is, amelyek a lassabb fejlődő világvárosok történetében addigra már megmutakoztak. Az egyszerűség kedvéért nevezzük ezt a városokból való menekülésnek. Már az 1880-as években megfigyelhető, hogy a még igazán nem nagy és nem zsúfolt Budapestről a kispolgárság, a kistisztviselők, illetve a tehetősebb vezetőréteg és művészvilág tagjai villákat, nyaralókat, egyszerűbb házakat kezdenek építeni a fővárostól néhány óra kocsútra, hintóútra, illetve vasúti utazásra lévő településeken. Ez az ún. intelligencia kitelepülésének a korszaka.

Ez az intelligencia maga is társadalom átformáló, fejlesztő tényező, mert volt, mert a helyben potenciális intelligenciát készítette a hozzá hasonulásra, az emelkedésre, a fokozottabb társadalmi tevékenységre.

A vázolt jelenségek a Gödöllői dombság falvaiban, Pécelen, Isaszegen, Mogyoródon, Fóton stb. kitűnően megfigyelhetők. Természetesen nem utolsó sorban Csömörön, melyeket részletesen kifejtünk ebben a fejezetben.